

Шта је заједничко у убиству Милошевића, Садама Хусеина и Гадафија?

Пише: Ханес Хофбауер

четвртак, 17 новембар 2011 23:01

(Strategic culture foundation, 27. 10. 2011)

Октобра 20. 2011. касно по подне међународне новинске агенције су известиле о смрти Моамера ел-Гадафија. Он је убијен од стране побуњеника у његовом родном граду Сирту, након што су НАТО бомбе погодиле његов конвој. Само два дана касније председник Сједињених Држава Барак Обама у Вашингтону и НАТО званичници у Бриселу објавили су крај рата у Либији који је трајао готово осам месеци. Мисија је завршена.

У овом тренутку тешко да је преостао неко ко верује у званичну верзију која је оправдала страну интервенцију. Резолуција УН 1973 од 17. марта 2011. опуномоћила је коалицију држава које су се залагале за интервенцију окупљених око НАТО да се војно умешају у регионални устанак како би направили штит над цивилном популацијом, како би заштитили цивиле, међутим, управо се десило супротно. За ових осам месеци НАТО је извршио 9.600 летова што је проузроковало небројано много погинулих, како војника тако и цивила. Регионални устанак је тиме прерастао у грађански рат. Циљ НАТО интервенције чак није ни био у сагласности са резолуцијама 1973 и 1970 УН.

НАТО и његови савезници намеравали су да промене режим и преузму најисплативије аспекте либијске економије. Након што су ови циљеви постигнути, послератни напори су за циљ имали довођење пред суд и осуду лидера старог режима ради геноцида и “злочина против човечности” и тиме полагање ексклузивног права на дефинисање историјског процеса. Међународни кривични суд у Ден Хагу започео је са овом процедуром како би имао искључиво право да сачува сећање на 27. јун 2011. када је рат беснео. Са убиством Моамера ел-Гадафија овај последњи делић манипулисања свести је можда пропао. Остаје нејасно да ли је ово представљало намеру САД и њених савезника зато што је Гадафи био и превише упућен у међународне односе или се то догодило захваљујући “трупима на земљи” које нису биле довољно дисциплиноване да поступају по овом плану.

Брутализација у геополитици

Још од распада Совјетског Савеза, Комекона и Варшавског пакта 1991. тројица шефова држава који су били омражени код западних влада и институција као што су САД, ЕУ и НАТО убијени су од њихове стране односно умрли су захваљујући њиховој одговорности. Ово је изузетно. Марта 11. 1996. Слободан Милошевић, бивши председник Југославије, остављен је без медицинске помоћи током његовог суђења у Међународном кривичном трибуналу задуженом за бившу Југославију у Ден Хагу и умро је у својој ћелији у Шевенингену. Децембра 30. 2006. Садам Хусеин бивши премијер и председник Ирака обешен је у Ал-Кадимији североисточно од Багдада. Октобра 20. 2011. Моамер ел-Гадафи је линчован у Сирту.

Шта ова три мртва лидера имају заједничко? Прво и најочљивије је суров начин њихове елиминације и то без озбиљног суђења, без саслушања, нити је дошло до међународног истраживања које се тиче њихове личне или политичке кривице. Западни медији следили су вољу западне војне алијансе и њихових крупних економских играча. Оно што су они заиста желели било је јасно: промена режима и преузимање најјачих аспеката националних економија. Званични аргументи су били другачији, они су говорили о кршењу људских права и злочина против човечности како би се демонизовали омражени национални лидери. У тренутку њихових смакнућа сви они су били представљени као персонификација зла. Ова демонизација је чак дозволила – у случају Гадафија и Садама Хусеина - излагање њихових унакажених тела јавности. Медијски конзументи су требали да их посматрају као да уопште нису били људска бића. Овај начин брутализације такође показује историјски корак уназад у погледу цивилизацијских стандарда.

Убијени су зато што су били непријатељи, а не због својих злочина. И сигурно: сва тројица су била одговорна за монструозне злочине. Али наведени злочини служили су само као оправдање за стране интервенције. Репресивна политика према националним мањинама и политичкој опозицији карактерише бројне режиме широм света. Од Саудијске Арабије до Шпаније, од Нигерије до Индонезије. Занемаривање људских права у већини случајева не води до војне интервенције и убиства респективних лидера. У само малом броју случајева западна војна алијанса узима репресију као оправдање за интервенцију. Дакле, шта су разлози који стоје иза овога?

Западни савезници нису ловили Слободана Милошевића, Садама Хусеина и Моамера Гадафија због њихове лоше, већ због њихове исправне политике. Сва тројица могу бити

Шта је заједничко у убиству Милошевића, Садама Хусеина и Гадафија?

Пише: Ханес Хофбауер
четвртак, 17 новембар 2011 23:01

посматрани као симболи различитих верзија “диктатуре за развој”. Ово укључује социјалну политику за масе и модернизацију националне економије. Југославија, Ирак и Либија већ су неколико декада користиле велике количине јавног новца како би модернизовале друштво. Уместо залагања у име страних инвестиција, оне су користиле начин који подразумева национализацију индустрија ради социјалног и регионалног развоја. Западне компаније су имале само ограничени приступ тржишту. Ово је био један од разлога зашто су Милошевић, Садам Хусеин и Гадафи сматрани “омраженим” од стране западних медија и политичара.

Али такође њихова геополитичка позиција учинила их је неподобним за западне савезнике. Милошевић, Садам Хусеин, и Гадафи били су лидери друштва на периферији западне сфере утицаја, историјски као и актуално. Југославија, Ирак и Либија – све три су биле кључне државе између два блока током хладног рата и нису биле вољне да се одрекну политичке и економске независности у потпуности након што је то од њих затражено после распада Совјетског Савеза. Њихова блискост са Москвом дозволила им је да задрже релативну дистанцу од западних економских и политичких интереса. Из угла позиције “између” оне су развиле извесну самосвест која је преживела распад Совјетског Савеза. Али без геополитичке залеђине ова позиција је директно водила до катастрофалних ситуација... Изгледа да земље које су “између” два стара геополитичка блока морају највише да пате под налетом империјалних стратегија које за циљ имају модернизацију политичких режима како би преузеле језгро економије. Да ли је то због њихове могућности да узму учешће у различитим интеграцијама од оних које се диктирају од стране западног блока и које прете да угрозе напредовање империје?

Југославија, Ирак и Либија: од партнера Комекона до парија Запада

Све три државе имају дугу историју партнерства са Источном Европом. Ово партнерство геополитички као и идеолошки у случају Либије и Ирака укорењено је у заједничком интересу противтеже Западним економским и политичким пробојем почевши од седамдесетих година. Ово је било и у случају Југославије деценију касније и све три су биле вољне да тргују на основу размене или билатералних договора као и на основу чврсте валутне основе. Ова мешавина се најбоље могла уочити у систему трговине између Ирака и Совјетског Савеза. Ирачка нафта се извозила у Совјетски Савез у размену за совјетско наоружање а затим је Москва продавала ову нафту Индији на основама чврсте валуте у тројном договору. Либија је била један од главних увозника совјетске војне опреме изван Комекона након 1978. када се Триполи успротивио договору у Камп Дејвиду као издаји дугорочних арапских интереса. Процене достижу и до 10% зараде у чврстој валути Совјетског Савеза током раних осамдесетих које су реализоване са Либијом. Такође, ова трговина је могла бити остварена између три државе иако никада није објављено до ког степена је совјетско оружје извожено од

стране Либије ка другим афричким земљама.

Осим наоружања, економски односи између Совјетског Савеза и Комекона и њихових периферних држава били су уочљиви у вишеструким инфраструктурним пројектима (као што је железница и здравство) и —у случају Југославије - руска нафта и ђубриво у замену за бродоградњу и потрошачка средства на пример ципеле. Многи од ових пројеката преживели су распад Совјетског Савеза и настављени су током деведесетих. Али требало је да буде другачије.

Почетком деведесетих Сједињене Државе и Европска заједница искористиле су слабост постсовјетског и руског руководства да би спровеле економски и културни ембарго на све три периферне државе. Овај модел је делимично прекопиран од режима санкција које је Запад наметнуо Комекону од 1948, познатим под скраћеницом “Коком” (Координациони комитет за мултилатералну контролу извоза) који је забранио свим западним компанијама да извозе “стратешке” производе у зони која користи рубљу. Међутим, “Коком” – ембарго против Москве најживео је збацивање комунистичког режима 1991. Званично он је трансформисан 1995. у нови режим трговинских односа који је назван Васенар [\[1\]](#) договор али се политика ембарга наставила. Тако је ИБМ осуђен на глобу од 9 милиона америчких долара због продаје високо развијених рачунара Русији - у овом случају говоримо о 1998. години.

Против Ирака, Југославије и Либије ембарго је функционисао другачије од “Кокома”. Нису само западни капиталисти поставили економски притисак на омражене државе, Сједињене Државе и њени савезници су успели да убеди читав Савет безбедности УН да уведе санкције Ираку, Југославији и Либији. У августу 1990. Ирак је стављен под тотални трговински и финансијски ембарго у контексту инвазије на Кувајт неколико дана раније. Санкције су подигнуте након што је Садам Хусеин ухваћен 2003. Годину дана касније, 1992, Савет безбедности УН затражио је од свих земаља чланица да уведу санкције Југославији и Либији. У случају Југославије аргумент за увођење ових санкција био је да је југословенска армија имала активно учешће у грађанском рату. У случају Либије експлозија на Пан Ам-овом лету изнад Локербија послужила је као оправдање за увођење санкција. Морамо да приметимо интересантну чињеницу: либијска нафта је била исувише важна за европске државе да би се искључиле са довода нафте, тако да је нафтна индустрија била изузета из ембарга УН. Санкције против Југославије су подигнуте након што је Милошевић изгубио моћ, подизање санкција против Либије догодило се када је Гадафи учинио компензацију члановима породица жртва Пан Ам-овог лета 2003.

Гласање за увођење наведених санкција одвијало се у потпуној сагласности са Руском Федерацијом под руководством Бориса Јељцина. Пре распада Совјетског Савеза интернационализација таквог режима санкција под заставом УН није била могућа. У овој посебној историјској епохи трансформације, ембарго-режими против три важна економска партнера Русије не само да су ослабили Багдад, Београд и Триполи већ такође и Москву. Иронија историје је да се ово догодило уз помоћ првог пост комунистичког руског руководства.

Да разјаснимо: капитализација совјетске комунистичке економије управо је била потребна партнерима ван зоне рубље ради сарадње. Уместо овога, три најважнија партнера, три највеће могућности за интеграцију која не би имала долар као основу су избачена из игре санкцијама Уједињених нација. “Трговински магазин” пред сам распад Совјетског Савеза пружа нам идеју шта би се могло десити да није било ембарга УН: “турски грађевински концерн Енка потписао је споразум са Совјетским Савезом” магазин је пренео 25. фебруара 1991. “о 5 милијарди вредном плану да се железницом повежу Багдад и Басра”. Игор Мордвинов портпарол совјетског министра за спољне економске односе изјавио је у интервју да је Совјетски Савез изгубио “око 4 милијарде долара током првих шест месеци трговинског ембарга против Ирака”. Данас знамо да је Русија изгубила много више: изгубила је тржишта у Ираку, Либији и Југославији као и геополитички утицај. И такође смо сазнали да су сва три режима санкција била само увод у војне интервенције: 1991. и 2003. у Ираку, 1994. у Босни и 1999. у Србији/Косову, 2011. у Либији. Санкције су послужиле као средства којима ће се ослабити држава и економија, док је војна интервенција само испунила циљ до краја.

Мисија је окончана

Милошевић и Садам Хусеин су већ били мртви када је Гадафијева Либија имала мали простор за могућност опстанка након 2003. Потписани су међународни уговори са Великом Британијом, Француском и Италијом. Али је такође и традиционално либијско-руско партнерство требало бити обновљено. Током 2007/8. три угледна представника Руске Федерације посетила су Триполи. У посету је најпре дошао Сергеј Лавров како би разговарао о новом почетку Руско-либијске сарадње и како би припремио посету Владимира Путина пет месеци касније. Требало је преговарати у вези два велика цивилна пројекта: о уговору са руском железницом која би изградила 550 км нове трасе и која би повезала Сирт са Бенгазијем и – што је много значајније - о понуди да Гаспром изгради гасовод кроз Средоземно море како би се либијски гас обезбедио за Европу. На врхунцу ових могућих нових пројеката шеф Гаспрома, Алексеј Милер допутовао је у Триполи у априлу 2008. са понудом која би могла да буде геополитичка бомба. Гаспром је замолио Гадафија да прода сав гас и течни природни гас који је намењен за извоз по конкурентној цени у будућности Гаспрому, што је “Интерфакс”

Шта је заједничко у убиству Милошевића, Садама Хусеина и Гадафија?

Пише: Ханес Хофбауер
четвртак, 17 новембар 2011 23:01

пренео 9 јула 2008. Ова понуда је представљала праву претњу Западу јер је могла довести до монопола за снабдевање гасом Европе. Од “Северног тока” [2] гасовода који треба ускоро да се отвори до средоземног гасовода, западноевропско снабдевање гасом би могло бити под руском контролом.

Као што данас знамо историја се одвијала другачије. Од пре неколико недеља главни извршни руководиоци (ЦЕО) [3] западних нафтних и гасних компанија кренули су ка Триполију како би потписали уговоре са непостојећом – “прелазном” владом, што ће смањити трошкове куповине. НАТО рат против Либије истиснуо је руске (и кинеске) економске интересе у региону. Либијско тржиште је отворено за велике играче који су “спремни за срачњавање” за огроман капитал Француске, Велике Британије и Сједињених Држава.

У овом смислу ситуација подсећа на промене режима које смо опазили у Ираку и Југославији. Марионетске владе западних савезника воде мање или више пропале државе након што су разорене од стране западне војне машинерије. Економско преузимање се успешно догодило и лидери попут Бориса Тадића или Нури (Џавада) ал-Маликија гарантују нови статус кво.

Неко ко посматра не може много тога да учини осим да се сећа позадине историјских догађаја, економских и геополитичких интереса који стоје у позадини и како су они били скривени под агресивном али примитивном пропагандом. Самим овим чином сећања надајмо се да можемо избећи “културно преузимање” у дефинисању догађаја од стране западних медија и историчара који се руководе својим империјалним интересима.

(Са енглеског превео Владимир Јевтић)

[1] Wassenaar. Прим.прев.

[2] Прва линија Северног тока који спаја Русију и Немачку испод Балтика пуштена је 8. октобра. 2011. Прим. прев.

Шта је заједничко у убиству Милошевића, Садама Хусеина и Гадафија?

Пише: Ханес Хофбауер
четвртак, 17 новембар 2011 23:01

[3] CEO eng Chief Exutive Officers, главни извршни руководиоци. Прим. прев.